

מגפת הקורונה במוסדות לקשישים בישראל

תמונת מצב והמלצות להמשך

תקציר מנהלים

ההגנה על האוכלוסייה המבוגרת, בדגש למבוגרים השוהים במוסדות, עומדת בליבת מדיניות ההתמודדות עם מגפת הקורונה. דו"ח זה נועד למפות את תמונת המצב של המגיפה וההתמודדות איתה במוסדות המיועדים למבוגרים, על מנת לסייע בגיבוש צעדים נוספים לצמצום הסיכון לדיירים וסיוע למוסדות בהתמודדות.

במסגרת המחקר בוצע ניתוח מקיף של נתוני ההדבקה והדיגום, התקיימו ראיונות עם מנהלי מוסדות והופץ סקר בקרב מאות מנהלי מוסדות ואנשי צוות. הדגשים העיקריים העולים מהמחקר הם:

א. אחוז הנדבקים במוסדות אשפוז לסייעודיים, מוסדות לתשושי נפש ובבתי אבות של משרד הרווחה גבוה פי 5~ בהשוואה לאחוז הקשישים שנדבקו בקהילה. עם זאת, הגידול בהדבקה במוסדות אלו בגל השני נמוך במידת מה בהשוואה לגידול בהדבקה בקהילה.

ב. לעומת זאת, אחוז הנדבקים בדיוור המוגן ובמקבצי הדיוור לקשישים של משרדי השיכון והקליטה דומה לאחוזי ההדבקה של קשישים בקהילה.

ג. כמות הדיגומים המוקצה לצוותי הדיוור המוגן חריגה בהיקפה ויעילות הדיגומים במניעת הדבקה במוסדות אלו מוערכת כנמוכה. לכן, מומלץ לצמצם את דיגום צוותי הדיוור המוגן ולמקד את הדיגומים בצוותים של המוסדות הסייעודיים והמוסדות לתשושי נפש, שם הסיכון להדבקה על ידי איש צוות גבוה משמעותית.

ד. מטה "מגן אבות ואימהות" פירסם ב- 21.4.20 הנחיה לפיה יש להוציא דיירים חולים מהמוסד בעת התפרצות, למעט מקרים קלים בהם ניתן להשאיר חולים במוסד סיעודי בכפוף לאישור משרד הבריאות לגבי תשתית מתאימה וכוח אדם מספק. הנחיה זו נועדה להבטיח טיפול רפואי מיטבי ולעצור את ההתפרצות במוסד. מרבית מנהלי המוסדות תומכים בהמשך הוצאת הדיירים החולים, אך מציינים כי לצד היתרונות הרפואיים של ההעברה למחלקות קורונה ייעודיות, נפגע במידת מה התפקוד הפיסי והקוגניטיבי של הדיירים החולים שהוצאו מהמוסד.

ה. צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש), מאפשר ביקור אורח אחד לכל דייר במוסדות בריאות ורווחה, במגבלות המפורטות, ותוכנית "מגן אבות ואימהות" מיום 21.4.20

אף עודדה את ביקורי המשפחות ופירטה כיצד לאפשר את הביקור. עם זאת, יישום הביקורים במוסדות נתקל בקשיים ובחלק מהמוסדות לא התקיימו ביקורים לאורך חלק מהתקופה. סוגיה זו הינה מקור למתח רב בין המשפחות לבין המוסדות ומקשה על הדיירים. הדו"ח כולל המלצות פרקטיות שיסייעו לאפשר את הביקורים.

1. מנהלי המוסדות התמודדו עם פערים משמעותיים בצידוד מגן בראשית המגיפה. בחודשים מרץ-יוני ניתן מענה לצידוד מגן למוסדות במסגרת מבצע "ושמרת" שנוהל על ידי עמותת "שיתופים" בתיאום עם משרד הבריאות. כיום משרד הבריאות מממן ומספק צידוד מגן לכלל מוסדות "מגן אבות ואימהות". על אף זאת, מוסדות מדווחים על פערי צידוד מסוימים גם כיום.

2. מנהלי המוסדות מדווחים גם על קושי כלכלי כתוצאה מעליה בהוצאות הכרוכות בהתמודדות עם המגיפה. מצב זה מעורר חשש ואי וודאות בקרב המנהלים. משרדי הבריאות והרווחה תומכים כלכלית במוסדות עבור המאושפזים שבמימנם. מומלץ להמשיך ולבחון את היציבות הכלכלית של המוסדות.

3. במאגר נתוני הקורונה קיימים פערים משמעותיים ברישום המידע אודות דיירים ואנשי צוות במוסדות גריאטריים, פערים אלו מקשים על קבלת תמונה אמינה של הדיגומים וההדבקה במוסדות. מומלץ לקיים מאמץ מרוכז לטיוב הנתונים על מנת לאפשר קבלת החלטות יעילה בניהול המגיפה.

מעצם טבעו של אירוע חירום מורכב מסוג זה, יתכנו הבדלים בין הדרך שבה המציאות נחוותה ויושמה בין הגורמים השונים המעורבים ואנשי המקצוע השונים. חשוב לציין את ההתגייסות הכללית של כל אנשי המקצוע שהשתתפו במחקר, והמוטיבציה לעשות מעל ומעבר לטובת דיירי המוסדות. המחקר מציף גם את חילוקי הדעות והקשיים שנוצרו, בכדי לסייע ללמידה עתידית.

המחקר בוצע ע"י ד"ר נורית גל וד"ר מיכל הרץ, בליווי מקצועי של ד"ר עמית הופרט, ד"ר רונן פלוס וגב' ארנונה זיו ממכון גרטנר, ד"ר אירית לקסר, ראש האגף לגריאטריה במשרד הבריאות, ד"ר איריס רסולי, מנהלת המחלקה לשירותי גריאטריה בקהילה באגף הגריאטריה, ד"ר בועז לב, ראש צוות הטיפול במגפות במשרד הבריאות ופרופסור נמרוד מימון ראש פרויקט "מגן אבות ואימהות".

המחקר מומן ע"י מבצע "ושמרת". עם זאת, הגורם הממן לא היה שותף למחקר והאחריות למסקנות וההמלצות היא על הכותבים בלבד.

המחקר אושר ע"י וועדת הלסינקי עליונה במשרד הבריאות (CoR-MOH-055-2020).